

Keliautojų pasiutligė. Klinikinis atvejis

Rabies in travelers. Clinical case

Gyd. Iveta Jukšinska
Daugpilio regioninė ligoninė
(Latvija)

Santrauka

Pasiutligė – mirtina nervų sistemą pažeidžianti liga, kurios atvejų vis dar pasitaiko daugiau nei 150 šalių. Pasaulio sveikatos organizacija užsibrėžė visuotinį tikslą, kad iki 2030 metų nė vienoje šalyje nebūtų registruojama mirčių nuo pasiutligės viruso. Latvijoje nuo 2014 metų pasiutligės atvejų nebuvo užfiksuota. Straipsnyje pristatomas klinikinis 55 metų moters atvejis. Pacientei pasiutligė buvo diagnozuota grįžus iš kelionės po Indiją.

Raktažodžiai: pasiutligė, poekspozicinė profilaktika (PEP), keliautojų ligos, gyvūnų įkandimai.

Summary

Rabies is a deadly disease that affects the nervous system and still occurs in more than 150 countries. The World Health Organization has set a global target of no rabies deaths in any country by 2030. Latvia since 2014 was free from rabies. A clinical case of a 55-year-old woman diagnosed with rabies on her return from a trip to India is presented.

Keywords: rabies, post-exposure prophylaxis, traveler diseases, animal bites.

Įvadas

Pasiutligė – mirtina nervų sistemą pažeidžianti liga, kurios atvejų vis dar pasitaiko daugiau nei 150 šalių, o tai sudaro 76 proc. visų pasaulio šalių [1]. Pasiutligė yra vakcinomis valdoma liga, tačiau kasmet nuo jos miršta daugiau nei 59 000 žmonių, o 99 proc. pasiutligės atvejų perduodama apkandžiojus infekuotiems šunims [2]. Nepaisant to, Pasaulio sveikatos organizacija išskėlė visuotinį tikslą, kad iki 2030 metų nė vienoje šalyje nebūtų registruojama mirčių nuo pasiutligės viruso [3].

Klinikinis atvejis

55 metų nedirbanti moteris 2018 metų gegužės 5–19 dienomis atstogavo Indijoje, netoli Nepalo. Gegužės 16-ąją viešbučio teritorijoje į kulkšnį jai įkando šuo (1 pav.). Moteris Indijoje į gydytojus nesikreipė. Atvykusi į Airiją, pacientė kreipėsi į savo šeimos gydytoją dėl alerginės reakcijos, tačiau nieko neminėjo apie šuns įkandimą Indijoje. 2019 metais pacientė grįžo gyventi į Latviją ir pradėjo aktyvų gyvenimo būdą, savanoriavo gyvūnų prieglaudose ir veterinarijos klinikose. 2019 metų pavasarį prieglaudoje pacientei vėl įkando šuo.

2019 metų lapkričio 25 dieną pacientė kreipėsi į Daugpilio regioninę ligoninę dėl tarpvietės skausmo, plintančio į klubus ir kojas. Pacientę apžiūrėjo gydytojas akušeris ginekologas. Ginekologinės patologijos nenustatyta, preliminari diagnozė – ūminis cistitas. Vėliau pacientė konsultavosi su vidaus ligų gydytoju – buvo diagnozuota S1–S2 segmento spondiliozė su radikulopatija. Pacientė buvo gydoma Neurologijos skyriuje. Laboratoriniai tyrimų rezultatai buvo be didesnių pakitimų: atlikus bendrąjį kraujo tyrimą, buvo nustatyta nedidelė monocitozė ($0,73 \cdot 10^3/\mu\text{l}$), biocheminiame kraujo tyrime – kepenų transaminazės padidėjimas (ALAT 59 U/l). Šlapimo tyrimas be pakitimų.

2019 metų lapkričio 26 dieną pacientei sustiprėjo skausmas tarpvietėje ir juosmens srityje, plintantis į abi kojas. Paskirtas gydymas tramadoliu ir diazepamu.

1 pav. Šuns įkandimas 2018 metų gegužės 16 dieną Indijoje

2019 metų lapkričio 27 dieną pacientei išsivystė dusulys. Atlikus elektrokardiogramą, ūminei patologijai būdingų pakitimų nerasta. Gydymas papildytas antihistamininiais ir hormoniniais vaistais. Pacientės būklė trumpam pagerėjo, tačiau vėl pasireiškė dusulys.

2019 metų lapkričio 28 dieną išsivystė rijimo sutrikimų, dusulys intensyvėjo. Pacientė buvo konsultuota gydytojo toksikologo – nustatyta reakcija į tramadolį, panikos ataka. Pacientei atlikta galvos kompiuterinė tomografija – patologinių radinių neaptikta. Vėliau pacientei išsivystė hidrofobija ir klaustrofobija. Pacientė pareiškė, kad tariamai yra juodoji našlė. Pacientė buvo konsultuota psichiatro – diagnozuota psichozė. Pacientė buvo perkelta į Daugpilio neuropsichiatrinę ligoninę, kurioje 22:50 val. jai konstatuota mirtis.

2019 metų gruodžio 3 dieną laboratorijoje BIOR patvirtintas pasiutligės viruso antigenas. 2019 metų gruodžio 6 dieną buvo nustatytas pirmasis viruso genotipas, kuris 99,17 proc. buvo identiškas Nepalo pasiutligės virusui. Atlikus autopsiją, nustatytas ūminis širdies nepakankamumas.

Po mirties buvo atliktas epidemiologinis tyrimas. Buvo nustatytas 71 kontaktinis asmuo, profilaktiškai pasiektytas nuo pasiutligės. Buvo stebėtos dvi katės, kurios gyveno kartu su paciente. Viena jų nebuvo skiepyta. Skiepyta katė buvo revakcinuota. Neskiepyta katė buvo užmigdyta gruodžio 12 dieną, tačiau pasiutligė neįrodyta.

Diskusija

Dažniausiai pasiutligės inkubacinis laikotarpis trunka apie du–tris mėnesius [4]. Mūsų aptariamam atveju inkubacinis laikotarpis truko pusantrų metų. Tai priklauso nuo viruso lokalizacijos, kurioje vietoje jis pradeda plisti, ir nuo užkrato dozės. Periferinėje nervų sistemoje viruso plitimo greitis yra 12–24 mm per parą, tačiau centrinėje nervų sistemoje viruso plitimo greitis padidėja iki 200–400 mm per parą [4]. Pasiutligė gali pasireikšti dviem formomis – paralyžine (raumenų paralyžius, kuris prasideda nuo įkandimo vietos, išsivysto koma) ir encefalitinė forma, kaip ir aptariamai pacientei, kuriai pasireiškė hiperaktyvumas, hidrofobija, haliucinacijos, širdies ir kvėpavimo nepakankamumo simptomai [5].

Iš anamnezės žinome, kad pacientė prieš kelionę buvo paskiepyta nuo vidurių šiltinės ir hepatito A. Deja, prieš keliaujant į endeminę zoną, vakcinacija nuo pasiutligės nėra privaloma (antras prioritetas). Preekspozicinė profilaktika (PrEP) turistams taip pat nėra gerai išplėtotą.

Šis klinikinis atvejis parodo, kad žmonės turi mažai informacijos apie tai, kaip turėtų elgtis apkančios gyvūnams, ypač būnant užsienyje. Keliautojus reikėtų supažindinti su medicininės pagalbos galimybėmis skirtinguose regionuose. Pasiutligės PEP – tai ne tik vakcinacija, kuri atliekama 0, 3, 7, 14 ir 28 dienomis po įkandimo, bet ir pasiutligės imunoglobulinas, kurį reikėtų suleisti per pirmąsias septynias dienas nuo pirmosios vakcinacijos nuo pasiutligės buvus endeminėje zonoje [6]. Žmonės, kuriems buvo atlikta PrEP, atitinkamai buvo paskiepyti nuo pasiutligės 0, 7, 21 arba 28 dienomis, po kontakto su gyvūnu taip pat turėtų būti skiepijami 0 ir 3 dieną, pasiutligės imunoglobulinas jiems nėra skiriamas [6].

Apibendrinimas

Latvijoje nuo 2014 metų nebuvo fiksuota pasiutligės atvejų. Mūsų svarbiausia užduotis yra pasiekti Pasaulio sveikatos organizacijos tikslą ir informuoti šalies gyventojus apie pasiutligės PrEP ir PEP profilaktiką, panaudojant ne tik medicinos, bet ir turizmo išteklius.

Vertė Rafal Sinkevič

Straipsnis recenzuotas

LITERATŪRA

1. Farrar J, Hotez P, Junghans T, et al. Manson's Tropical Infectious Diseases. Twenty-Third Edition. Saunders Ltd., 2014, p. 195-206.
2. Viksna L, Majore A, Krumiņa A, et al. Infekcijas slimības. Rīga: Medicinas apgads, 2011, p. 143-146.
3. World Health Organization. United Against Rabies collaboration: First annual progress report. Prieiga internetu [2021 10 10]: <https://www.who.int/publications-detail-redirect/WHO-CDS-NTD-NZD-2019.04>.
4. World Health Organization. WHO Expert Consultation on Rabies: first report. Prieiga internetu [2021 10 10]: http://whqlibdoc.who.int/trs/WHO_TRS_931_eng.pdf.
5. Jackson AC, Warrell MJ, Rupprecht CE, et al. Management of rabies in humans. Clin Infect Dis 2003;36:60-63.
6. European Centre for Disease Prevention and Control. Rabies. Prieiga internetu [2021 10 10]: <https://www.ecdc.europa.eu/en/rabies>.

MEDPRAKTIKA
SVETAINĖ MEDIKAMS